

بررسی میزان آمادگی یادگیری الکترونیکی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان سال ۱۳۹۳

سایه سادات موسوی صاحب الزمانی^۱، اعظم ملکی^۱، دکتر سقراط فقیه زاده^۲، سیما اوجاقلو^۳، مریم نوروزی^۳

نویسنده‌ی مسوول: زنجان، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی زنجان malekia@zums.ac.ir

دریافت: ۹۴/۳/۹ پذیرش: ۹۴/۵/۳۱

زمینه و هدف: یادگیری‌های مبتنی بر فناوری نوین، بسیاری از کمبودهای نظام آموزشی را برطرف نموده، باعث ایجاد تغییرات اساسی در نظام آموزش شده است. در جهت پیاده سازی این شیوه‌ی نوین آموزش مطالعه‌ی با هدف بررسی آمادگی یادگیری الکترونیکی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان انجام شد.

روش بررسی: پژوهش توصیفی مقطعی حاضر بر روی ۱۲۰ نفر از دانشجویان که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند، انجام گرفت. ابزار جمع‌آوری داده‌ها شامل پرسشنامه مشخصات جمعیت شناختی و پرسشنامه استاندارد آمادگی یادگیری الکترونیکی watkins بود که در سه سطح کم، متوسط و خوب بررسی شد. تحلیل آماری مورد استفاده در این پژوهش آمار توصیفی و آزمون کای دو بود.

یافته‌ها: نتایج نشان داد با در نظر گرفتن مجموع حیطه‌ها اکثریت دانشجویان از آمادگی خوبی برخوردارند. آمادگی دانشجویان در ۴ حیطه‌ی دسترسی به فناوری، انگیزش، توانایی یادگیری از طریق رسانه و گفتگوی اینترنتی متوسط و در حیطه‌ی مهارت ارتباطی و مسایل مهم در یادگیری الکترونیکی خوب بود که با رشته‌ی تحصیلی ($p=0/001$) و مقطع تحصیلی ($p=0/006$) دانشجویان ارتباط معنی‌داری داشت. درحالی‌که با جنس، سن و ترم تحصیلی این ارتباط معنی‌دار نبود.

نتیجه‌گیری: علی‌رغم اینکه آمادگی اکثریت دانشجویان در حد مطلوب بود؛ بررسی آمادگی سایر عوامل از جمله سازمان‌ها، مدیران، اساتید نیز باید مد نظر قرار گیرد. با توجه به مرتبط بودن عوامل جمعیت شناختی با آمادگی دانشجویان، انجام مداخلات مناسب در جهت بالابردن سطح آمادگی دانشجویان مخصوصاً در مقاطع کارشناسی ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: آمادگی؛ یادگیری الکترونیکی؛ دانشجویان؛ زنجان

مقدمه

ایجاد تغییرات اساسی در نظام آموزش شده است (۲) با کمک گرفتن از قابلیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، دانشجویان قادر به یادگیری در هر زمان، مکان و با سرعت هستند. یادگیرنده می‌تواند علی‌رغم مشغله‌های کاری، خانوادگی، معلولیت و فاصله جغرافیایی مطالعات خود را دنبال کند و

یکی از مهم‌ترین چالش‌های آموزش در قرن بیست و یکم، چگونگی تربیت فراگیرانی است که با آمادگی لازم با جامعه در حال تغییر و پیچیدگی‌های عصر انفجار اطلاعات روبرو شوند (۱) یادگیری‌های مبتنی بر فناوری نوین اطلاعاتی، بسیاری از کمبودهای نظام آموزشی را برطرف نموده و باعث

۱- کارشناسی ارشد مامایی، مربی دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران

۲- دکترای تخصصی آمار حیاتی، استاد دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران

۳- کارشناس مامایی، دانشجوی دانشکده پرستاری و مامایی زنجان، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران

دروس ارایه شده محدود و برحسب نوع دانشگاه متفاوت بوده است. به طوری که دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا در اکثر حیطه های یادگیری الکترونیکی دارای آمادگی نسبی و فقط در حیطه های انگیزه دارای آمادگی کمتری بودند (۱۲). هم چنین دانشجویان دانشگاه های علوم پزشکی سیستان و بلوچستان و اصفهان از آمادگی مطلوبی جهت یادگیری الکترونیکی برخوردار بودند (۱۴ و ۱۳). در مقابل ارزیابی میزان آمادگی جنبه های مختلف یادگیری الکترونیکی دانشگاه تربیت مدرس، نشان دهنده ی ضعف جدی دانشگاه مذکور در حوزه ی یادگیری الکترونیکی بود (۱۵). یکی از سیاست های کلان دانشگاه علوم پزشکی زنجان استفاده از روش های نوین تدریس می باشد؛ در سال های اخیر گام های اولیه در این راستا برداشته شده است (۱۶، ۱۷). با اذعان به این مطلب که آمادگی منابع انسانی مخصوصا دانشجویان و اساتید برای ورود به عرصه ی یادگیری الکترونیک یکی از مهم ترین عوامل موفقیت یا شکست برنامه می باشد؛ و از آنجایی که مطالعه ی مشابهی که نشان دهنده ی وضعیت آمادگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان باشد در دسترس نبود؛ مطالعه ی حاضر با هدف بررسی آمادگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان درباره ی یادگیری الکترونیکی انجام شد.

روش بررسی

پژوهش حاضر از نوع توصیفی مقطعی بود که با هدف بررسی آمادگی یادگیری الکترونیک دانشجویان در سال ۱۳۹۳ انجام شد. محیط پژوهش شامل دانشکده های پزشکی، داروسازی، دندانپزشکی، پیراپزشکی، پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی زنجان، و جامعه ی پژوهش شامل کلیه ی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان بود که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای واحدهای پژوهش انتخاب شدند. به این ترتیب که هر دانشکده به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شد. سپس از هریک از طبقات متناسب با حجم

زمان کافی برای خواندن، فهمیدن و پاسخ دادن داشته باشد که باعث تشویق و انگیزش او می شود (۳). یادگیری الکترونیکی یکی از دستاوردهای کم نظیر جهان مجازی به عنوان پدیده هزاره ی سوم تمدن بشری محسوب می شود (۲) نتایج مطالعات در این زمینه نشان می دهد اکثریت اساتید معتقدند که آموزش الکترونیکی روش مطلوب برای آموزش دانشجویان است و باعث غنی شدن محتوای آموزش، بهبود کیفیت طبقه بندی منابع درسی، افزایش دسترسی به مواد آموزشی، آرشيو مدارک و تعامل با دانشجو، هم چنین بهبود روند پی گیری تکالیف درسی دانشجویان می شود (۴). البته یادگیری با کمک رایانه محدودیت های خاص خود را داراست از جمله آن ها می توان به نبود درک دقیق از فضاها ی مجازی و نداشتن آشنایی کامل با قابلیت ها و کارکردهای آن و وابسته بودن موفقیت یادگیرنده به مهارت تکنیکی و فنی اشاره نمود (۵) علی نژاد و همکاران در مطالعه ی خود اشاره می کنند که کلاس های مجازی بهتر است به عنوان مکمل در کنار روش های یادگیری سنتی قرار گیرند نه روش جایگزین برای آن، تا به مرور زمان افراد به درجاتی از آمادگی فرهنگی و مهارتی برسند (۶). جهت پیاده سازی این شیوه ی نوین آموزش بررسی آمادگی الکترونیکی به مفهوم توانایی سازمان ها، مدیران، افراد کلیدی برای حضور در فضای الکترونیکی قبل از اجرای پروژه ی یادگیری الکترونیکی حایز اهمیت است و تا حدی موفقیت اجرای یادگیری الکترونیکی را تضمین می کند (۷). در این زمینه آمادگی منابع انسانی مخصوصا سطح سواد دانشجویان، اساتید از اولویت و اهمیت ویژه ای برخوردار است (۸ و ۹). نتایج مطالعات در این زمینه در برخی از کشورها حاکی از آمادگی ضعیف دانشجویان جهت تطابق با آموزش الکترونیکی می باشد (۱۰). در ایران مطالعات متعددی در زمینه ی بررسی آمادگی یادگیری الکترونیک منابع انسانی در دانشگاه های مختلف (۱۱ و ۶) انجام شده است. ولی این مطالعات در دانشگاه های علوم پزشکی با توجه به ماهیت

عنوان مهارت کم، نمرات بین ۲۳ تا ۳۴ به عنوان مهارت متوسط و نمرات بالاتر از ۳۵ به عنوان مهارت خوب، برای اندازه گیری سطح انگیزش با ۳ سوال، نمرات کمتر از ۷ به عنوان انگیزش کم و نمرات بین ۸ تا ۱۱ به عنوان انگیزش متوسط و نمرات بالاتر از ۱۲ به عنوان انگیزش خوب، برای اندازه گیری سطح توانایی یادگیری از طریق رسانه با ۳ سوال، نمرات کمتر از ۷ به عنوان توانایی کم و نمرات بین ۸ تا ۱۱ به عنوان توانایی متوسط و نمرات بالاتر از ۱۲ به عنوان توانایی خوب، برای اندازه گیری توانایی گفتگوی گروهی با اینترنت با ۴ سوال، نمرات کمتر از ۱۰ به عنوان توانایی کم و نمرات بین ۱۱ تا ۱۵ توانایی متوسط و نمرات بالاتر از ۱۵ توانایی خوب و مسایل مهم جهت موفقیت در یادگیری الکترونیکی با ۴ سوال، نمرات کمتر از ۱۰ به عنوان اهمیت کم و نمرات بین ۱۱ تا ۱۵ اهمیت متوسط و نمرات بالاتر از ۱۵ اهمیت خوب در نظر گرفته شد. پرسشنامه حاضر در مطالعات متعدد داخلی (۱۳، ۱۲) و خارجی (۱۸) استفاده شده و پایایی آن برای هر عامل به شرح زیر ذکر شده است: دسترسی به فناوری ۰/۹۵، مهارت و ارتباطات پیوسته ۰/۹۵، انگیزش ۰/۸۸، توانایی یادگیری از طریق رسانه ۰/۹۰، گفتگوهای گروهی اینترنتی ۰/۷۴ و مسایل مهم جهت موفقیت در یادگیری الکترونیکی ۰/۸۶ پایایی پرسشنامه Watkins در مطالعه‌ی حاضر با محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱ مورد تایید قرار گرفت.

کلیه‌ی داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، توزیع فراوانی، درصد و آزمون کای دو در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

میانگین سنی دانشجویان $1/97 \pm 22/32$ سال و میانه‌ی سنی ۲۲ سال بود. بیشترین درصد افراد شرکت کننده دارای جنسیت زن، گروه سنی ۲۴ تا ۲۹ سال، رشته‌ی پزشکی و ترم

نمونه به روش تصادفی سیستماتیک به تعداد مورد نظر نمونه‌ها انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل گذراندن حداقل یک ترم تحصیلی در مقطع کارشناسی و قبل از امتحان علوم پایه پزشکی در رشته‌ی پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی بود. حجم نمونه پس از انجام مطالعه مقدماتی و در نظر گرفتن حداقل خطای $\alpha = 5.87\%$ و در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ۱۲۰ نفر برآورد گردید. ابزار جمع آوری داده‌ها شامل پرسشنامه‌ی مشخصات دموگرافیک (۵ سوال) و پرسشنامه استاندارد آمادگی یادگیری الکترونیکی watkins بود (۱۸) که طی مراجعه‌ی حضوری پژوهشگر به دانشکده‌های مربوطه و اخذ رضایت نامه‌ی کتبی توسط تک تک نمونه‌ها تکمیل شد. پرسشنامه‌ی استاندارد آمادگی یادگیری الکترونیکی یک ابزار ۲۶ گویه‌ای است، آمادگی دانشجویان را در ۶ محور (دسترسی به فناوری، مهارت ارتباطات پیوسته (online)، انگیزش، توانایی یادگیری از طریق رسانه، گفتگوهای گروهی اینترنتی و مسائل مهم جهت موفقیت در یادگیری الکترونیکی) اندازه گیری می‌کند. سوالات بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت نمره گذاری شد. بنابراین برای هر سوال نمره ۱ تا ۵ تعلق گرفت. بطور جداگانه میزان آمادگی هر یک از حیطه‌ها و هم چنین میزان آمادگی کلی با به دست آوردن مجموع نمرات ۶ حیطه برای هریک از دانشجویان محاسبه شد. برای اندازه گیری، سطح آمادگی دانشجویان با ۲۶ سوال، نمرات کمتر از ۵۰ درصد نمره‌ی کل یعنی ۶۵ به عنوان آمادگی کم، نمرات بین ۵۰ تا ۷۵ درصد نمره کل یعنی ۶۵ تا ۹۷ به عنوان آمادگی متوسط و نمرات بالاتر از ۷۵ درصد نمره‌ی کل یعنی ۹۷ به عنوان آمادگی خوب در نظر گرفته شد. برای اندازه گیری سطح دسترسی دانشجویان به فناوری با سه سوال، نمرات کمتر از ۷ به عنوان دسترسی کم و نمرات بین ۸ تا ۱۱ به عنوان دسترسی متوسط و نمرات بالاتر از ۱۲ به عنوان دسترسی خوب، برای اندازه گیری سطح مهارت و ارتباطات پیوسته یا آنلاین با ۹ سوال، نمرات کمتر از ۲۲ به

تحصیلی ۴ تا ۶ بودند (جدول ۱). میانگین کل آمادگی یادگیری الکترونیک دانشجویان $94/79 \pm 14/99$ بود.

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد مشخصات دموگرافیک دانشجویان شرکت کننده در پژوهش

متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۴۱
	زن	۷۹
سن (سال)	۱۹-۲۴	۱۰۹
	۲۵-۳۰	۱۱
ترم تحصیلی	۲-۳	۲۵
	۴-۶	۵۴
مقطع تحصیلی	۷-۸	۴۱
	کارشناسی	۶۷
رشته‌ی تحصیلی	دکترای حرفه‌ای	۵۳
	مامایی	۱۲
هوشبری	۱۰	۸/۳
پرستاری	۱۲	۱۰/۸
اتاق عمل	۱۲	۱۰
داروسازی	۲۱	۱۷/۵
دندانپزشکی	۱۰	۸/۳
رادیولوژی	۶	۵
علوم آزمایشگاهی	۵	۴/۲
بهداشت	۹	۷/۵
پزشکی	۲۲	۱۸/۳

فناوری مربوط به دسترسی به کامپیوتر متصل به اینترنت $(3/33 \pm 1/14)$ و کمترین مربوط به دسترسی به نرم افزارهای مورد نیاز $(3/07 \pm 1/15)$ بود. بیشترین مهارت دانشجویان مربوط به مهارت پایه‌ی کار با کامپیوتر و جستجوی اینترنتی $(4/39 \pm 0/80)$ و کمترین مهارت مربوط به مهارت مدیریت زمانی برای پاسخگویی به موقع به مدرس و یا

با توجه به سطح بندی میزان آمادگی دانشجویان در هر یک از حیطه‌ها دانشجویان در ۴ حیطه‌ی دسترسی به فناوری، انگیزش، توانایی یادگیری از طریق رسانه، گفتگوهای گروهی اینترنتی از آمادگی متوسط و در حیطه‌های مهارت و ارتباطات و موفقیت در یادگیری الکترونیک از آمادگی خوبی برخوردار بودند. (جدول ۲). بیشترین میانگین در حیطه‌ی دسترسی به

همکلاسی‌ها ($3/36 \pm 1/03$) و بیشترین میانگین انگیزش مربوط به داشتن انگیزه کافی برای تکمیل تکالیف درسی با وجود عوامل مزاحم در منزل و یا وجود اختلالات شبکه و اینترنت ($3/23 \pm 0/90$) بود. بیشترین میانگین یادگیری الکترونیکی از طریق رسانه مربوط به داشتن توانایی درک محتوای درسی که از طریق ویدیو پخش می‌شود ($3/83 \pm 0/87$) و کمترین میانگین مربوط به توانایی یادداشت برداری در طی مشاهده یک ویدیوی کامپیوتری

بیشترین میانگین استفاده از گفتگوی اینترنتی دانشجویان مربوط به گفتگو با ابزارهایی مانند یاهو مسنجر ($3/57 \pm 1/30$) و کمترین میانگین مربوط به توانایی انجام یک گفتگوی پیوسته با تایپ همزمان ($3/15 \pm 1/19$) بود. در زمینه‌ی موفقیت در یادگیری الکترونیکی مشارکت مداوم در دروس روی خط از نظر دانشجویان مهم تر از سایر مسایل مربوط به یادگیری الکترونیکی گزارش شده بود و دارای بیشترین میانگین ($4/05 \pm 2/76$) بود.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار آمادگی دانشجویان به تفکیک حیطه‌ها

حیطه	میانگین	انحراف معیار
دسترسی به فناوری	۹/۵۸	۲/۶۴
مهارت	۳۵/۴۲	۷/۱۶
انگیزش	۹/۶۷	۲/۸۴
یادگیری از طریق رسانه	۱۰/۹۴	۲/۲۸
گفتگوی گروهی	۱۳/۱۹	۳/۸۰
مسایل مهم	۱۳/۱۹	۳/۸۰

جدول ۳: توزیع فراوانی و درصد وضعیت آمادگی کلی دانشجویان در یادگیری الکترونیکی

سطح آمادگی	فراوانی	درصد
آمادگی کم	۴	۳/۳
آمادگی متوسط	۵۷	۴۷/۳
آمادگی خوب	۵۹	۴۹/۲

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد با در نظر گرفتن تمام حیطه‌ها، اکثریت دانشجویان از آمادگی خوبی در یادگیری الکترونیکی برخوردار بودند. بررسی ارتباط وضعیت آمادگی کلی دانشجویان با متغیرهای جمعیت شناختی نشان داد که آمادگی دانشجویان با رشته‌ی تحصیلی ($p=0/001$) و مقطع تحصیلی

($p=0/006$) دانشجویان ارتباط معنی داری داشت؛ به طوری که دانشجویان مقطع دکتری حرفه‌ای شاغل به تحصیل در رشته‌های پزشکی و داروسازی دارای بیشترین آمادگی بودند. در حالی که میزان آمادگی با جنس و سن و ترم تحصیلی دانشجویان ارتباط آماری معنی داری نداشت (جدول ۴).

جدول ۴: ارتباط وضعیت آمادگی یادگیری الکترونیکی با مشخصات دموگرافیک

متغیر	آمادگی کم	آمادگی متوسط	آمادگی خوب	P Value (فیشر)
	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	
جنس	مرد	۲(۴/۹)	۲۴(۵۸/۵)	۰/۱۰
	زن	۲(۲/۵)	۳۳(۴۱/۸)	۴۴(۵۵/۷)
سن (سال)	۱۹-۲۴	۴(۳/۷)	۵۴(۴۹/۵)	۰/۲۷
	۲۵-۳۰	۰	۳(۲۷/۳)	۸(۷۲/۷)
ترم تحصیلی	۲-۳	۰	۱۱(۴۴)	۰/۱۳
	۴-۵	۲(۳/۷)	۲۱(۳۸/۹)	۳۱(۵۷/۴)
	۶-۸	۲(۴/۹)	۲۵(۶۱)	۱۴(۳۴/۱)
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۴(۶)	۳۸(۵۶/۷)	۰/۰۰۶
	دکترای حرفه ای	۰	۱۹(۳۵/۸)	۳۴(۶۴/۲)
رشته تحصیلی	مامایی	۰	۸(۶۶/۷)	۰/۰۰۱
	هوشبری	۳(۳۰)	۲(۲۰)	۵(۵۰)
	پرستاری	۰	۹(۶۹/۲)	۴(۳۰)
	اتاق عمل	۰	۹(۷۵)	۳(۲۵)
	داروسازی	۰	۷(۳۳/۳)	۱۴(۶۶/۷)
	دندانپزشکی	۰	۴(۴۰)	۶(۶۰)
	رادیولوژی	۰	۶(۱۰۰)	۰
	علوم آزمایشگاهی	۱(۲۰)	۲(۴۰)	۲(۴۰)
	بهداشت	۰	۲(۲۲/۲)	۷(۷۷/۸)
	پزشکی	۰	۸(۳۶/۴)	۱۴(۶۳/۶)

بحث

اکثریت حیطة ها در سطح نسبتا مناسب بود، در حیطةی انگیزش از آمادگی خوبی برخوردار نبودند (۱۲). در مطالعه‌ای مشابه آمادگی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی سیستان و بلوچستان و اصفهان در حد مطلوبی گزارش شده بود (۱۴ و ۱۳) که با نتایج مطالعه‌ی حاضر تقریبا هم خوانی داشت. از طرفی داراب و همکاران در مطالعه ای با عنوان ارزیابی میزان

نتایج مطالعه‌ی حاضر نشان داد اکثریت دانشجویان از آمادگی خوبی نسبت به یادگیری الکترونیکی برخوردار بودند و آمادگی کم فقط کمتر از ۴ درصد موارد را شامل می‌شد. در این راستا نتایج مطالعات نشان می‌دهد علی‌رغم اینکه آمادگی یادگیری الکترونیکی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا در

یادگیری الکترونیکی، عدم آشنایی دانشجویان با این شیوهی یادگیری و عدم دسترسی به تکنولوژی جهت یادگیری الکترونیک و در دانشجویان کامرونی نداشتن آگاهی لازم دربارهی یادگیری الکترونیکی ذکر شده بود. (۷، ۱۹)، که خوشبختانه نتایج به دست آمده از مطالعهی حاضر بیانگر آمادگی متوسط به بالا دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان در سطح مهارت و دسترسی می باشد که این امر می تواند به عنوان یکی از عوامل تاثیر گذار در اجرای موفق برنامه یادگیری الکترونیکی در دانشگاه علوم پزشکی زنجان در نظر گرفته شود. یکی از فاکتورهای تاثیر گذار در استفاده از وسایل آموزش الکترونیکی توسط دانشجویان توجه به عوامل جمعیت شناختی می باشد که نتایج مطالعهی حاضر حاکی از وجود ارتباط آماری معنی دار میان وضعیت آمادگی با رشتهی تحصیلی و مقطع تحصیلی دانشجویان بود؛ به طوری که دانشجویان مقطع دکترای حرفه ای شاغل به تحصیل در رشته های پزشکی و داروسازی دارای بیشترین آمادگی بودند. در مطالعهی زگردی و همکاران نیز میزان آمادگی دانشجویان با مقطع تحصیلی ارتباط آماری معنی داری داشت (۱۲) در مطالعهی ملکی مرشد و همکاران در ارومیه سال ۱۳۹۱ مقایسهی آمادگی دانشجویان مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد برای شرکت در یادگیری الکترونیک تفاوت معنی داری داشت تا حدی می تواند ناشی از استفاده بیشتر دانشجویان مقاطع بالاتر از ابزارهایی مانند کامپیوتر و اینترنت در راستای انجام تکالیف درسی و پژوهش های آنان باشد (۱۹). استفاده از منابع الکترونیکی در دو سطح ارشد و دکتری رو به افزایش است، همچنین دانشجویان این مقاطع نسبت به مقطع کارشناسی به میزان بیشتری با اینترنت سر و کار دارند که می تواند آمادگی آنها را تحت تاثیر قرار دهد (۲۱) در مطالعهی حاضر وضعیت آمادگی یادگیری الکترونیکی دانشجویان با جنس، سن و ترم تحصیلی ارتباط نداشت. که با نتایج مطالعهی ملکی مرشد و همکاران و چنگیز و همکاران هم

آمادگی جنبه های مختلف یادگیری الکترونیکی دانشگاه تربیت مدرس در سال ۱۳۸۹ گزارش کردند که میانگین آمادگی یادگیری الکترونیکی نیروی انسانی دانشگاه مذکور ۴/۸ از ۱۰ بود، این در حالی است که کمترین امتیاز آمادگی دانشجویان مربوط به شاخص تجهیزات بود (۱۵). مطالعهی ملکی مرشد و همکاران در ارومیه سال ۱۳۹۱ نیز بیانگر آمادگی متوسط دانشجویان در رابطه با عامل مهارت و ارتباطات پیوسته، توانایی یادگیری از طریق رسانه و گفتگوی های گروهی اینترنتی و عدم آمادگی از نظر دسترسی به تکنولوژی و حیطةی انگیزش بود (۱۹). که با نتایج مطالعهی حاضر هم خوانی نداشت با توجه به اینکه در مطالعهی حاضر میانگین دسترسی دانشجویان به فناوری و تجهیزات ۹/۵۸ از ۱۵ بود، نشان دهندهی وضعیت مطلوب دسترسی به تجهیزات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان در مقایسه با دانشگاه های مذکور می باشد البته از آنجایی که دانشگاه تربیت مدرس جزو دانشگاه های پیشرو در زمینهی تحصیلات تکمیلی و آموزش الکترونیکی است، تفاوت و عدم هم خوانی تا حدی می تواند ناشی از تفاوت مقطع زمانی انجام مطالعه باشد که نشان می دهد با گذشت زمان دانشگاه ها از نظر دسترسی به تجهیزات در راستای یادگیری الکترونیکی قدم های اولیه را برداشته اند، هر چند به ایده ال نزدیک نیست. در مطالعهی حاضر بررسی آمادگی دانشجویان به تفکیک حیطة ها نشان داد آمادگی در ۴ حیطةی دسترسی به فناوری، انگیزش، توانایی یادگیری از طریق رسانه، گفتگوهای گروهی اینترنتی متوسط و در حیطة های مهارت ارتباطات و مسایل مهم درباره موفقیت در یادگیری الکترونیکی خوب بود. در مطالعه اخوانی و همکاران در کرمان سال ۱۳۹۴ فقط نزدیک به ۳۴ درصد دانشجویان از مهارت کافی دربارهی یادگیری الکترونیکی برخوردار بودند که با نتایج مطالعهی حاضر هم خوانی نداشت (۲۰). در میان دانشجویان دانشگاه ارومیه، مهم ترین علل مربوط به نبود یا کاهش انگیزه برای شرکت در

مداخلات مناسب در جهت بهبود و ارتقای هر یک از حیطه‌ها از جمله دسترسی به فناوری و تامین بودجه کافی برای تهیه اینترنت پرسرعت، سخت افزار و نرم افزار های مرتبط با شیوهی یادگیری الکترونیک و بالا برن سطح آگاهی، تمایل و رغبت دانشجویان جهت استفاده از این شیوهی نوین آموزش صورت گیرد.

تقدیر و تشکر

مجوز انجام پژوهش از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی زنجان کسب و با حمایت مالی این دانشگاه انجام شد. طرح پژوهش به شماره ۱۹/۳-۳/۱۶۶۷ و با کد A-3-344-11 در سامانه مدیریت اطلاعات تحقیقاتی و با کد اخلاق ZUMS.REC.1392.110 به تصویب رسیده است. همچنین از همکاری ارزشمند سرکار خانم مریم نوروزی، لیلا نجفی، زینب تاران و سیما اجاقلو که در خلال مراحل پژوهش به ما یاری رساندند تشکر می‌کنیم. در پایان نویسندگان این مقاله نهایت تشکر و قدردانی خود را به دانشجویانی تقدیم می‌نمایند که در فرآیند این پژوهش همراهی نمودند.

References

- 1- Mosalanejad L, Sobhanian S. The assessing critical thinking in two groups of virtual and traditional education in Shiraz University. *Magazine of Elearning Distribution In Academy*. 2011;1(3):16-23.
- 2- Mercer J. The challenges of insider research in educational institutions: Wielding a double-edged sword and resolving delicate dilemmas. *Oxford Review of Education*. 2007;33(1):1-17.
- 3- Zarif Sanaee N. Assessing the criteria for the quality and effectiveness of e-Learning in higher

خوانی داشت (۱۹، ۱۴). با در نظر گرفتن این عوامل می‌توان مداخلات مناسب در جهت بالابردن سطح شناخت و آگاهی دانشجویان مخصوصا در مقاطع کارشناسی نسبت به مزایای استفاده از وسایل الکترونیکی در یادگیری و تامین امکانات لازم از جمله اینترنت پرسرعت گام موثری برداشت.

نتیجه گیری

نتایج مطالعه‌ی حاضر نشان داد اکثریت دانشجویان از آمادگی مطلوب برخوردار بودند. هم چنین بر اساس نتایج مطالعه‌ی حاضر اگرچه در دانشگاه علوم پزشکی زنجان، انجام شد اطلاعات پایه جهت طراحی و اجرای شیوه‌های نوین آموزشی متناسب با نیازهای فراگیران یاری می‌رساند. پیشنهاد می‌شود جهت اجرای موفق پروژه یادگیری الکترونیکی، توانایی و آمادگی سایر عوامل موثر در اجرای برنامه از جمله کارکنان، مدیران و اساتید نیز مد نظر قرار گیرد. هم چنین باید متذکر شویم که علی‌رغم توسعه و گسترش فناوری، نفوذ و جذابیت اینترنت در میان جوانان، نمی‌توان سطح آمادگی متوسط را سطح قابل قبول و مورد اطمینانی دانست. بنابراین قبل از اقدام به پیاده سازی نظام یادگیری الکترونیک،

education. *Magazine of Elearning Distribution In Academy*. 2011;1(3):24-32.

- 4- Bediang G, Stoll B, Geissbuhler A, Klohn AM, Stuckelberger A, Nko'o S, et al. Computer literacy and E-learning perception in Cameroon: the case of Yaounde Faculty of Medicine and Biomedical Sciences. *BMC Medical Education*. 2013;13(1):57.

- 5- Rokhafroz D SN, Hakim A. The study of knowledge and view of faculty members of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences with short term and long term strategies of combinde-

- learning . A Cross –Sectional Study. *Educational Development of Jundishapour*. 2012;3(4):30-8.
- 6- Alinejad M S, Zandi B, Shobeiri S M. Level of information literacy and its role in e- learning of university students. *Quarterly Research on Infomation and Public*. 2011;16(2):365-37.
- 7- Khan BH. Managing e-learning: Design, delivery, implementation, and evaluation (Ed.): *Idea Group Inc*. 2005; 1-424.
- 8- Abdelaziz M, Kamel SS, Karam O, Abdelrahman A. Evaluation of E-learning program versus traditional lecture instruction for undergraduate nursing students in a faculty of nursing. *Teaching and Learning in Nursing Journal*. 2011;6(2):50-8.
- 9- Hussain Ali I E. Measuring students e-readiness for e-learning at egyptian faculties of tourism and hotels. 6th International Scientific Conference on E-Learning and Software for Education. 2010; 1: 145-154.
- 10- Shraim K, Khlaif Z. An e-learning approach to secondary education in Palestine: opportunities and challenges. *Information Technology for Development*. 2010; 16(3): 159-173.
- 11- Darab B, Montazer G A. An eclectic model for assessing e-learning readiness in the Iranian universities. *Computers & Education*. 2011; 56(3), 900-910.
- 12- Zgrdy BS ,Leghaie T. Prerequisites and feasibility study e-learning project Fasa University of Medical Sciences. *Horizons of Medical Education Development*. 2010;4(1):12-8.
- 13- kamalian AR. Prerequisites and study the feasibility of implementing e-learning system. *Journal of Technology Education*. 2009;4(4):13-27.
- 14- Changiz T, Haghani F, Nowroozi N. Are postgraduate students in distance medical education program ready for e-learning? A survey in Iran. *Journal of Education and Health Promotion*. 2013;2:61
- 15- Darab B, Montazer G A. Assess the readiness of e-learning in universities. *Journal of Technology Education*. 2010;4(4):181-90.
- 16- KarimKhanlouie G, Fayyazi A. A Study of the achievement of medical and pharmany students in the online versus traditional ESP course. *Journal of Medical Education Development*. 2009;2(2):13-6.
- 17- Sharifi F, Feizi A, Artishdar E. Knowledge and satisfaction of medical students with two methods of education for endocrine pathophysiology course: e-learning and lecture in classroom. *Journal of Medical Education Development*. 2013;6(11):30-40.
- 18- Watkins R LD, Triner D. Assessing Readiness for E-Learning. *Performance Improvement Quarterly*. 2004;17(4):66-79.
- 19- Maleki Marashet M, Ghalaei A, Mousavi S A. Investigating the level of the readiness of urmia university students for particiating in e-learning system. *Quartery Journal of Epistemology*. 2012;5(18):123-39.
- 20- Okhovati M, Sharifpoor E, Islami Nejad T, Hamzezadeh Marzooni M, Motamed Jahroomi M.

Attitude, knowledge and skill of medical students in Kerman University of Medical Sciences toward e-Learning. *Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences*. 2015;8(1):11-2.

21- Nemati Anaraki L, Babalhavaeji F.

Investigating the awareness and ability of medical students in using electronic resources of the integrated digital library portal of Iran: A comparative study. *The Electronic Library*. 2013; 31(1): 70-83.

Assessing E-Learning Readiness among Students of Zanjan Medical Sciences University

Mousavi Sahebalzamani SS¹, Maleki A¹, Faghihzadeh S², Ojaghloo S¹, Noroozi M¹

¹Master of Midwifery, Instructor of Zanjan School of Nursing and Midwifery, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

²School of Medicine, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

Corresponding author: Maleki A, Master of Midwifery, Instructor of Zanjan School of Nursing and Midwifery, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

Email: malekia@zums.ac.ir

Received: 30 May 2015 **Accepted:** 22 Aug 2015

Background and Objective: Learning based on new technologies has improved educational system deficiencies and brought about major changes in educational system. In order to implement this new method of teaching, this study aimed to determine students' readiness in Zanjan Medical Sciences University.

Materials and Methods: In a cross-sectional study, e-learning readiness of 120 students was investigated using random stratified sampling. Data collection instruments included demographic and Watkins standard e-learning readiness questionnaire. Readiness was calculated in three low, moderate and good levels. Data was analyzed using descriptive statistics and chi-square test.

Result: By considering all the aspects of e-learning readiness, the results showed the majority of students had a good level of readiness. Readiness of students in 4 aspects of access to technology, motivation, ability to learn through media, online group discussions were moderate and in the aspects of communication skills, major factor of success in e-learning were good. Level of readiness significantly associated with students' course study (0.001) and educational level (0.006) while this relationship was not significant with the students' sex, age, and semester.

Conclusion: Despite the fact that the majority of students had a good readiness, the readiness of other elements such as organizations, managers, and teachers also should be considered. Regarding the relationship between demographic factors and readiness, the appropriate intervention to improve the level of readiness, especially among undergraduate students is necessary.

Keywords: Readiness, E-learning, Students, Zanjan